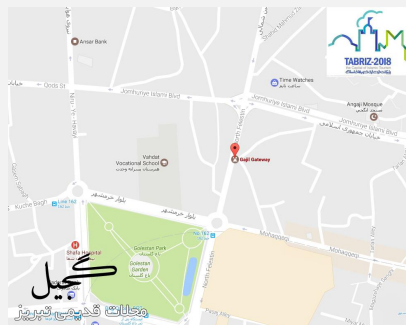

گجیل

محله گجیل یکی از معروفترین محلات قدیمی و درب دار تبریز است.

محله گجیل یکی از معروفترین محلات قدیمی و درب دار تبریز است. این محله در گذشته بیشتر به دو دلیل اهمیت داشته است:

1- قبرستان معروف گجیل که آنرا مقبره العرفا نامیده اند و مدفن بسیاری از عرفا و بزرگان صوفیه بود.

2- دروازه گجیل که بعنوان نقطه ورودی تبریز از سمت جنوبغربی محسوب می شد و افرادی که از شهرهای سردرود، اسکو، خسروشاه و روستاهای اطراف قصد ورود به تبریز را داشتند معمولا از این دروازه وارد می شدند.

گجیل کوچکترین محله تبریز بر روی نقشه دارالسلطنه تبریز است. این محله از شمال به ویجویه (ورجی)، از غرب به قره آغاچ و کوچه باغ، از جنوب و شرق به مهاده میهن (میار میار) محدود شده است.

گجیل در معانی مختلف به محل پر ازدحام و شلوغ، مکان گود، بازاری که در آن معامله به کندی صورت می گیرد اطلاق شده است.

در این محله کوچک نه باغی وجود داشت و نه بوستانی. نیمی از محله را قبرستان تشکیل داده بود. اماکن و میادین محله گجیل:

دروازه گجیل یکی از دروازه های هشتگانه تبریز بود که بر روی باروی احداث شده توسط نجفقلی خان دنبلی قرار داشت. محل امروزی این دروازه در پیاده روی خیابان فلسطین و در ورودی کوچه ای است که به شکل دو راهی بوده و یکی از آن کوچه ها به طرف خیابان جمهوری و دیگری به سمت خیابان امین می باشد. تخته سنگ سیاه رنگی که در محل قرار دارد در واقع پایه دروازه گجیل است. این دروازه در سال 1335 شمسی در هنگام احداث خیابان ملل متحد (فلسطین) تخریب شد. شکل این دروازه ها همگی از یک اصول ثابت پیروی می کند طوری که از لحاظ مصالح ساختمانی و شکل از در پایه سنگی که نیم طاق سنگی بر روی آن سوار است و بر پیشانی آن لوح مرمرین حاوی اشعار منقور بر روی آن که حاکی از جریان باز سازی دوباره شهر تبریز پس از زلزله 1193 هجری قمری توسط نجفقلی خان دنبلی است. در طرفین پایه ها ی سنگی دو قطعه سنگ با تصاویر شیری که با زنجیری به پای سروی بسته شده است قرار گرفته است. رویه بیرونی درب چوبی دروازه ورقهای فولادی میخ شده است. دروازه ها دارای دو مناره کاشیکاری شده به رنگ فیروزه ای بودند. در بیرون هر یک از دروازه ها یک حمام و یک کاروانسرا قرار داشت. کتیبه مرمرین دروازه گجیل در موزه قاجار تبریز نگهداری می شود.

قبرستان گجیل یا مقبره العرفا یکی از 3 گورستان معروف تبریز است. این گورستان مرقد و مزار عرفایی چون: بابا فرج، پیر حاجی حسن زهتاب، پیر خلیل، کمال الدین باکویی، خواجه محمد امین بلغاری، شیخ نجم الدین ابی بکر زرکوب و ... است. برخی از شهدای مشروطه نیز در این قبرستان دفن شده اند.

گورستان تاریخی گجیل در سال 1302 با دستور عبدالله خان طهماسبی امیر لشکر شمالغرب کشور و محمد علیخان شهردار تبریز تخریب و به جای آن پارک بزرگ گلستان ساخته شد.

بازارچه گجیل که در کنار دروازه گجیل قرار گرفته است یکی از بازارچه هایی بود که مراجعان مختلف بخصوص کاروانهایی که از طرف روستاهای غربی تبریز به ویژه سردرود و لاله بدان رفت و آمد و داد و ستد می کردند. مشاغلی از قبیل نجاری، علافی و یونجه فروشی در این بازار به گونه ای شاخص فعال بودند که به تدریج با مدرن شدن زندگی شهری و حضور ماشین رونق خود را از دست داد و مشاغلی مانند آهن فروشی، میوه فروشی، تعمیرات صوتی و تصویری و سمساری به صورت غالب مشاغل در آمدند. مشکل محسوس این بازارچه از لحاظ محتوایی نوعی عدم تعادل جنسیتی به سبب عدم مراجعه بانوان است که باعث کم رنگ شدن روح حیات اجتماعی و سلامت شهری در آن شده است.

بازار گجیل یکی از عناصر دروازه ای درب گجیل است و امروزه یکی از مهمترین میادین میوه و تره بار در این مکان قرار دارد.

میدان انگج یکی از مشهورترین میادین محله گجیل است که در حال حاضر بخشی از آن جزء خیابان جمهوری شده است. انگج (انگش) به معنی گودال و چاله کم عمقی است که در مصب یا ریزش آب برای تقسیم آب از گذرگاهی به گذرگاه دیگر حفر می کنند.

و چون اینکار برای اولین بار در این محل انجام شده بود بنابراین این منطقه را میدان انگج نامیده اند. میدان ملی

یکی از مهمترین معضلات و مشکلاتی که در دوره پهلوی اول در جامعه وجود داشت رواج افسار گسیخته فحشا و بی بند و باری در میان فنشهای خاصی از مردم بود. یکی از مهمترین کانونهای چنین افرادی در شهر تبریز منطقه چوخولار واقع در غرب محله گجیل بود. در سال 1324 شمسی با روی کار آمدن حکومت دموکرات آذربایجان اقداماتی در زمینه مبارزه با فحشا صورت گرفت که

مهمترین آن تخریب بخشی از کوی چوخورلار بود. پس از تخریب میدان بزرگی در آن منطقه ایجاد شد و بنام میدان ملی شهرت یافت.

هنرستان وحدت یکی از اولین و مجهزترین مراکز آموزشی فنی و حرفه ای در کشور به شمار می رود. در سال 1309 شمسی با نام "مدرسه صنعتی آذربایجان" تاسیس شد. این مدرسه ابتدا در دو شعبه مکانیک و نجاری به پذیرش دانش آموزان می پرداخت و در سال بعد نقاشی نیز به آن افزوده شد.

ریاست این مدرسه در سالهای اول برعهده غلامعلی خان ملکی بود. در سال 1315 شمسی مدرسه بنام هنرستان تبریز تغییر نام یافت و ریاست آن بر عهده مهندس آلمانی "ویلhelm کرم" گذاشته شد. و تجهیزاتی از آلمان به هنرستان وارد شد. علامت صلیب شکسته رایش هم اکنون نیز بر روی این تجهیزات قابل مشاهده است.

پس از اخراج آلمانها از ایران به دلیل مشکلات شدید اقتصادی هنرستان تبریز با رکود مواجه گردید. این هنرستان بعد از انقلاب به وحدت تغییر نام یافت و از روسای آن میتوان به ایزدیار، کوششی، حشمتی و فلاحی اشاره کرد. محل فعلی این هنرستان که در شمال باغ گلستان واقع شده است گویا در سال 1328 شمسی احداث شده است و در حال حاضر در رشته های مختلف فنی پذیرش هنرجو دارد.

مسجد آیت الله انگجی یکی از مهمترین و معروفترین مساجد تبریز است و از لحاظ سیاسی نقش به سزایی در دهه های اخیر ایفا نموده است. با توجه به سکونت آیت الله انگجی در نزدیکی این مسجد بنام ایشان خیابان جمهوری در اوایل دهه 1350 شمسی بخش قابل توجهی از مسجد جزو عرصه خیابان شد و محل دیگری در نزدیکی آن برای تجدید بنای مسجد در نظر گرفته شد. ساختمان کنونی مسجد در نیمه شعبان 1354 هجری شمسی افتتاح شد و با تشکیل نخستین هسته بسیج مردمی تبریز در این مسجد براهمیت آن افزوده شد. این مسجد بعنوان ستاد برگزار کننده جشن نیمه شعبان شناخته شده است.

مقبره آیت الله انگجی

این اثر آرامگاه خانوادگی انگجی می باشد. مرحوم سید ابوالحسن انگجی فرزند آیت الله سید محمد آیت الله

سید محمد شیخ الشریعه از فقهای نامدار و برجسته آذربایجان و شاخص ترین چهره خاندان انگجی بود. خاندان انگجی از خانواده های اصیل و معروف تبریز است.

قدمت آرامگاه به هفتاد سال پیش بر می گردد. بنای این آرامگاه به لحاظ معماری ویژگی بارزی در پوشش طاق و گنبد دارد. نمای داخلی آن از تناسب خاصی برخوردار است. درب ورودی محوطه مقبره ترکیبی از چوب و فرفره است. پلان بنا مستطیلی است و مصالح آن آجر و سنگ است. این بنا فاقد تزئینات خاص معماری است.

باغ گلستان نام پارکی بزرگ در مرکز تبریز است. این پارک باغی زیبا است که اطراف آن را خیابانهای منجم، فلسطین (ملل متحد)، نادری (خرمشهر) و خیابان 22 بهمن فرا گرفته اند. مساحت باغ گلستان 53000 متر مربع است. از آغاز احداث گردشگاه عمومی و باغ ملی شهر محسوب می شود. در سال 1308 هجری شمسی همزمان با تحولات شهری باغ گلستان هم در اراضی گجیل ساخته شد. این باغ از نظر معماری و محوطه سازی ویژگی جالبی داشت. دیوارهای سنگتراشی از بهترین نوع سنگ ساختمان و نرده های فلزی زیبا بود که با میخ به هم میخکوبی و محکم شده و در زمان خود نظر هر رهگذری را به خود جلب می کرد. از هنگام احداث باغ گلستان در محدوده شمال آن تالاری از سنگهای معدنی خوش تراش ساخته شده بود و تا مدتها بزرگترین تالار شهر محسوب می شد. اما در جریان جنگ جهانی دوم که نیروهای اشغالگر روسیه تبریز و آذربایجان را اشغال کردند این تالار به خانه و مرکز روابط دوستی ایران و روسیه بنام "وکس شد. و پس از تخلیه نیروهای متجاوز پس از پایان جنگ جهانی دوم مجدداً به تالار شهر تبدیل شد. در این عمارت بطور موقت کتابهای خطی و ارزشمند کتابخانه ملی و مرکزی تبریز نگهداری می شد. اخیراً این عمارت از سوی اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی مجدداً نوسازی شده و بعنوان خانه کاریکاتور تبریز مورد استفاده قرار گرفته است.